

RATOLEST BRNO o.s.

PROŽÍVÁNÍ TECHNIK SKUPINOVÉ PSYCHOTERAPIE MLADISTVÝMI DELIKVENTY

PhDr. Pavel Řezáč (Ratolest Brno, o. s.)

Mgr. Kateřina Klečková (Ratolest Brno, o. s.)

- 1) Represivní opatření (odnětí svobody)
- 2) Preventivní opatření (zmírnění rizik – např. recidiva trestné činnosti)

V rámci preventivní práce:

- Individuální psychoterapie
- Práce s rodinným systémem
- **Skupinová psychoterapie** (v rámci výzkumu se zaměřujeme na skupinovou psychoterapii)

Akční techniky

- Zaměřeno na vyřešení problému, vykonání úkolu
 - Zpravidla kratší časový úsek
 - Jedna sekvence úkonů (možné je opakovat)
 - Větší pohybové zapojení
 - V reflexi – pojmenovat a zpracovat zážitek
 - Cíl – zapojit členy do skupiny a zvýšit uvědomění dění ve skupině
 - Jde více o **VÝSLEDEK**
- Př. Technika – konflikt – skupiny proti sobě – odlišný úkol – dostat míč na druhý konec místnosti

Verbální techniky

- Založené na dialogu nad uskutečněným úkolem
 - Zpravidla delší časový úsek
 - Větší sekvence úkonů
 - Verbální zpracování
 - Větší prostor pro diskuzi a reflexi (spojení každodenních zkušeností s aktivitou)
 - Cíl – zpracování vnitřních konfliktů a přesah do každodenního života
 - Jde více o **PROCES**
- Př. Technika – příběh – skládání hodnot podle sebe – poté skupinové řešení - konflikt

Akční x verbální techniky u adolescentů

•Výzkumy:

- Macgowan a Wagner (2005) – práce s využitím „zábavy“ (musí to adolescenty bavit)
- Hessler a Katz (2010) - schopnost vyjadřovat **emoce** je u adolescentů nižší (tzn. půjdou spíše do technik, kde nemusí vyjadřovat emoce)

Z definic rizikového chování vyplývá:

- Koncentrace pozornosti** ve spojení s **nízkou motivací** (Wilkinson, Bubolts, 2001) => půjdou spíše do kratších a méně náročných technik, které umožňují střídání aktivit
- Chování, které má **odstranit nudu** (Zuckerman, 1994) => půjdou spíše do technik, kde se mohou „bavit“.
- Delikvence – souvisí s konceptem „agency“ – **konání** (Hoyle, 2000). => půjdou spíše do technik, které jsou více „akční“.

VÝZKUMNÁ OTÁZKA:

- **Jak delikventní adolescenti prožívají techniky použité při skupinové psychoterapii?**
- Adolescenti během programu měli možnost v každém z 8 skupinových setkání prožít oba typy technik – verbální x akční
- Střídání pořadí technik
 - 1. Setkání – akční, verbální
 - 2. Setkání – verbální, akční

Výzkumný soubor

- 11 adolescentů, 15 – 18 let, (2 dívky x 9 chlapců)
- Spáchali trestný čin (př. krádež, loupež, těžké ublížení na zdraví)
- Jsou zapojení do probačního programu, v rámci kterého absolvují skupinovou psychoterapii
- Účast v programu je „povinná“
- Informovaný souhlas se zapojením do výzkumu

Sběr dat

- Fenomenologická studie (konstrukce a přisuzování významů jednání v konkrétních sociálních situacích) – IPA
- Polostrukturované rozhovory zaměřující se na oblasti:
 - Jak klienti prožívali jednotlivé techniky v rámci skupinové práce
 - Které techniky si více pamatují (verbální x akční)
 - Zda zaznamenali nějaký přesah do jejich života
 - Apod.

Sběr dat, analýza dat

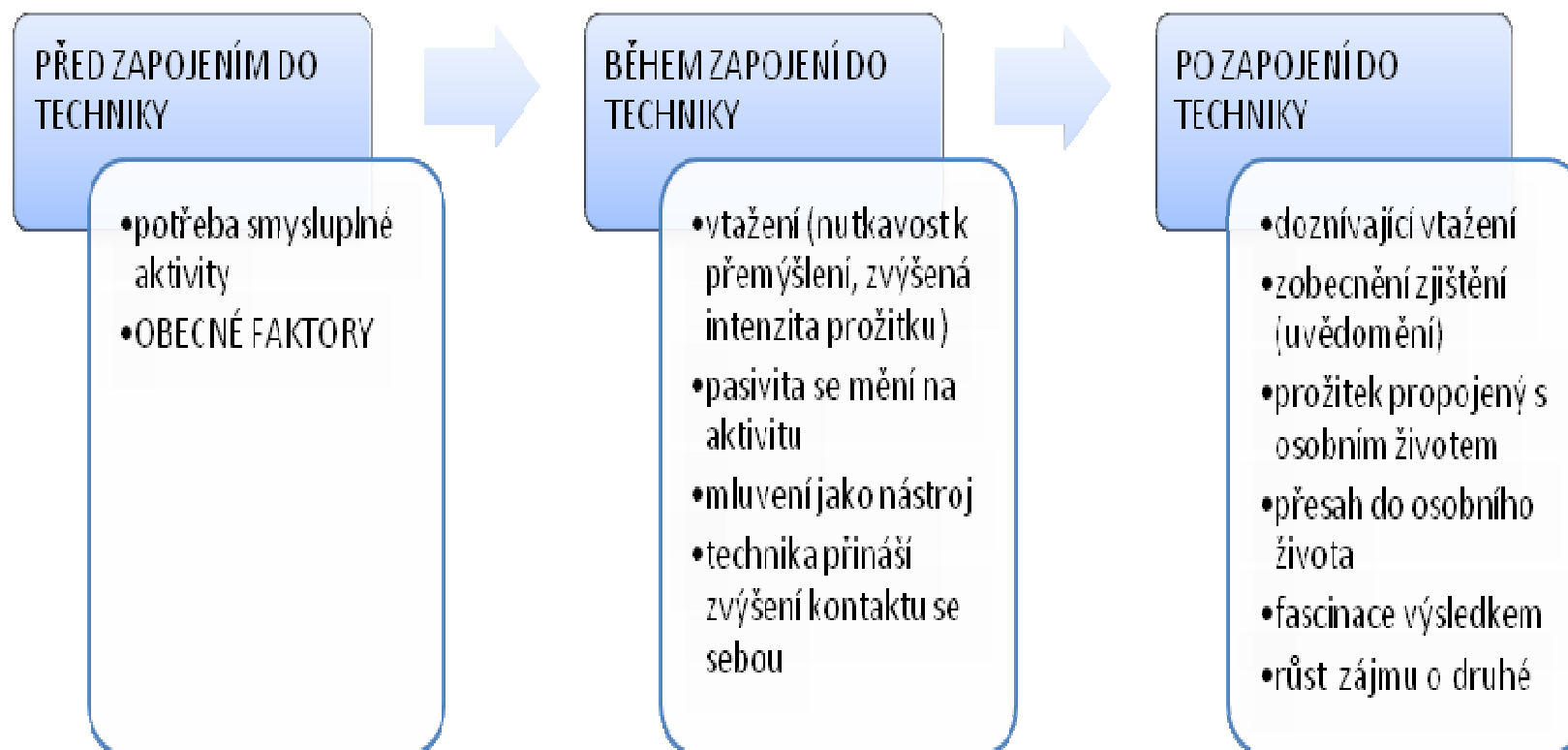
- Rozhovory trvaly cca 40 minut
- Příklady otázek v rozhovoru:
 - *Mohl bys povykládat o svém zážitku se skupinou?*
 - *Na co si ze skupiny pamatuješ?*
 - *Jak jsi to prožíval/a?*
 - *Jak se ti do aktivit zapojovalo? A další.*
 - Přepis rozhovorů.
 - Kódování – hledání oblastí, které se vynořily, opětovné kódování (2 výzkumníci)
 - Zpětné doptání se zkoumaných osob – doplňující informace

Výsledky

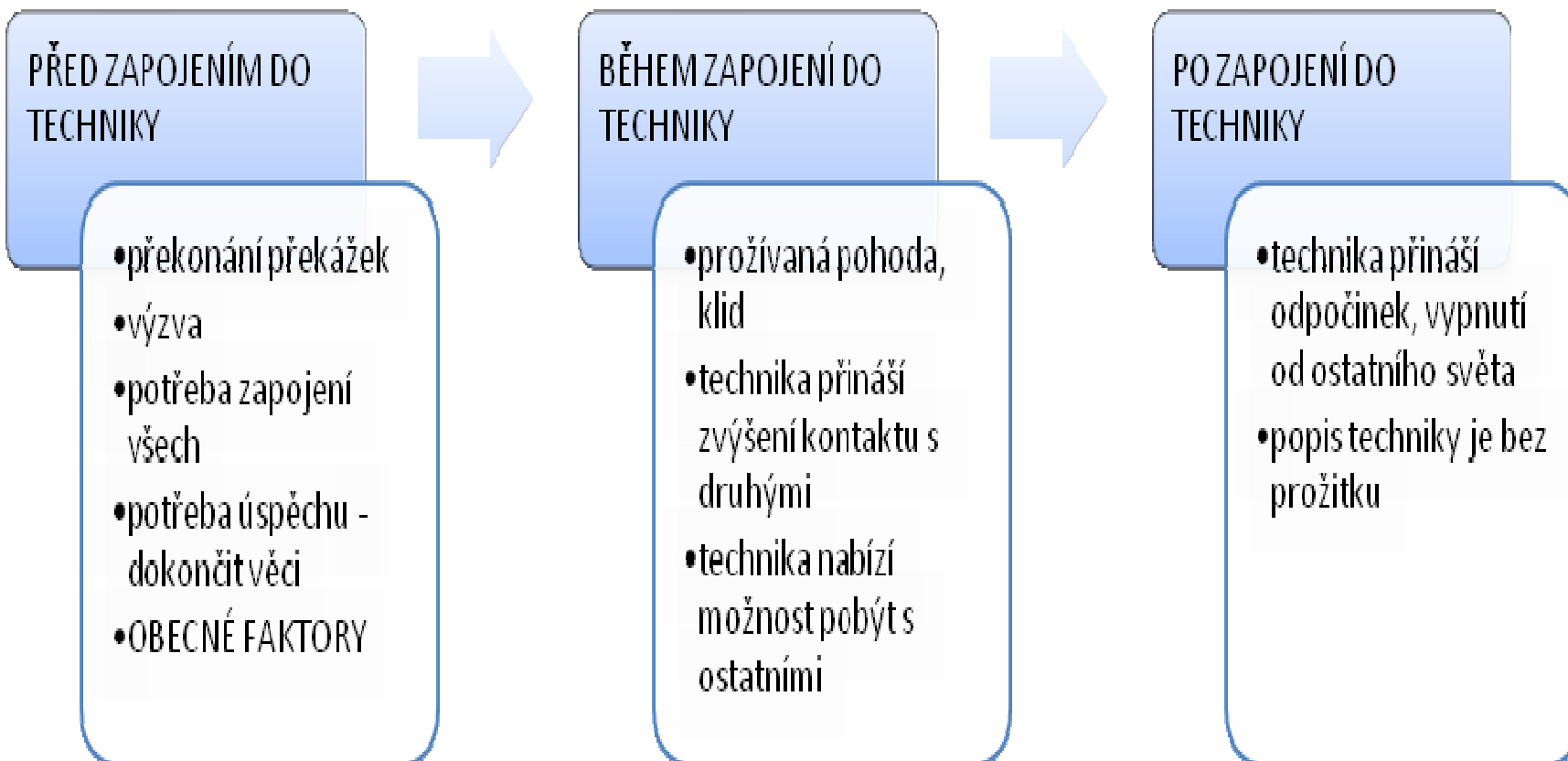
OBECNÉ FAKTORY

- **bezpečí** (přítomnost blízké osoby, rozvoj vztahů, prožitek bezpečí při sebeodkrytí)
- **rozvoj skupinové dynamiky** (význam zapojení ostatních členů, pracovní atmosféra, vliv skupiny a vzrůstající skupinová koheze)
- **faktory vycházející ze samotného nastavení programu** (snaha vyhovět požadavkům)
- **faktory na straně klientů** (orientace na výkon, potřeba úspěchu, očekávání individuálního přínosu techniky, odhodlání dokončit program, zodpovědný přístup)

Výsledky – verbální techniky

Výsledky – akční techniky

Výsledky

- ZO si pamatují více verbálních technik, více o nich hovoří
př. ZO3: „*Vzpomínám si na ten příběh (verbální technika).
Pak jsme měli mluvit za ten předmět (verbální technika).
Taky na tu seznamovací skupinu, jak jsme tam společně hráli
s tím papírem (akční technika). Pak taky na to, kdo za to
může, kdo je vinen (verbální technika).*“
- Příklad popisu verbální techniky:
př. ZO3: „*Přišlo mi hodně zajímavé, že to nemá správné
řešení, ale je tam důležité pochopit, jak to mají druzí.*“
- Příklad popisu akční techniky:
př. ZO4: „*Ten papír, to byla taková zábava, ale my jsme to
nevzdali a nakonec se to povedlo.*“

Využitelnost výsledků

- **Koncepce programu pro delikventní adolescenty** – více hlubokých technik (nesnažit se jen o pobavení, ale o silnější prožitek a následnou reflexi)
- **Účinná kombinace technik** vzhledem k jejich specifikám a aktuálním potřebám skupiny
- **Lepší pochopení jednoho z projevů rizikového chování**
- Možnost **evaluace** programu

Literatura

- Macgowan, M. J., Wagner, E. F. (2005): Iatrogenic Effects of Group Treatment on Adolescents with Conduct and Substance Abuse Probléme: A Review of the Literature and a Presentation of a Model. In Journal of Evidence-Based Social Work, Vol.2, Issue Issue 1/2, p79, 12p.
- Matoušek, O., Kroftová, A. (2003): Mládež a delikvence. Praha, Portál.
- Hessler, D. M., Katz, L. F. (2010): Brief report: Associations between emotional competence and adolescence risky behavior. Journal of Adolescence, 33, str. 241 – 246.
- Labáth, V. a kol. (2001): Riziková mládež, možnosti potenciálních zmien. Praha: Sociologické nakladatelství, první vydání. ISBN 80-85850-66-4.
- Zuckerman, M. (1994): Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking. New York: Cambridge University Press.
- Wilkinson, L. V., Bubolts, W. C. (2001): Anecdotes, Metaphors, and Stories: A Clinical Technique for Group Therapy. In Journal of Clinical Activities, Assignments & Handouts in Psychotherapy Practice, Vol. 1 Issue 2, p43, 16p
- Hoyle, R. H. (2000): Personality Processes and Problem Behavior. Journal of Personality 68 (6) , 953–966.

Děkujeme za pozornost